

haja vsak žetvek in velja z
veliko vred ali v Mariboru s
prijetjem na dom za celo leto
20 K, pol leta 20 K, za četrt leta
10 K. Izven Jugoslavije 50 K.
Miročnina se pošlje na uprav-
ništvo „Slovenskega Gospodarja“
v Mariboru, Koroska cesta št. 5.
Lini se dopolnjuje do odpovedi.
Miročnina se plačuje naprej.
— Telefon št. 220. —

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udaje „Kato. tiskovnega društva“
dobivajo list brez posebne
ročnine. — Uredništvo: Koroska
cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo.
Upravništvo sprejema naročnine,
inserate in reklamacije. Cene
inseratov po dogovoru. Za vsa
kratke oglase primeren popust.
Nezaprte reklamacije so pošiljati
prosile.
— Telefon št. 220. —

44. števil.

Maribor, dne 3. novembra 1921.

55. letnik.

Nezaupnice.

Policaiminister je ob neki priliki povabil beograjske novinarje na prav podučljiv razgovor. Razpravljalo se je o jugoslovanskem vprašanju, za katero se policajdemokracija med Slovenci in Hrvati toliko zavzema. Ob tej priliki je dejal g. Pribečević, da bo to vprašanje kmalu rešeno, ker bodo Hrvati v desetih letih za popolno posrbljeni. To bi bila najboljša rešitev tega vprašanja za policajdemokracijo, ki ima sedaj težko stališče. Slovincem in Hrvatim je oznanila, da vodi boj proti vsakemu separatizmu, zato je pa tudi svojo stranko imenovala „Jugoslov. demokratsko stranko“, dočim v Srbiji ni znana pod drugim imenom kot „demokratska partija“ in njeni voditelji ne poznajo drugega vprašanja kot samo srbsko. Separatizem pozna ves svet v tem, če se eno narodno plemo povzdiguje nad drugim, če hoče druga plemena sebi podvreči in če smatra sebe za prvo, edino merodajno in bolje kot vsako drugo. Srbski narod tega separatizma ne razume in ima vse predpogoje za najuspešnejšo slogo z bratskimi in tudi drugimi sosedi, drugačni so pa njegovi politiki, ki iščejo osebne koristi v tem, da se prerijejo do popolne oblasti.

To stremenje izvira iz sebičnih namenov. Srbija je bila za veliko število beograjskih političnih prvakov — premajhno polje in zato so se z vso silo zagnali, da potom centralizma izkoristijo celo Jugoslavijo. Za časa vojne, ko so tudi jugoslovanski predstavniki delovali pod okriljem antante za rešitev jugoslovanskega vprašanja, ni bilo niti govora o centralizmu, ki ga imamo danes. Srbski politiki so sami avideali, da ne morejo pri angleških in drugih merodajnih krogih govoriti o odnosih med jugoslovanskimi plemeni na ta način, kot ga izvajajo danes. Pustili so do besede tudi hrvatske predstavnike, ki so stali na popolnoma avtonomističnem stališču. To stališče je bilo celemu kulturnemu svetu razumljivo in nikdo ni pričakoval, da bi se rešitev jugoslovanskega vprašanja mogla postaviti na drugo podlago.

Naenkrat se je pa to zgodilo. Volitve so sicer pokazale, da večina naroda ni za centralizem, pa beograjski politiki se tudi tedaj niso iztreznili. Tudi so zadovoljni, da imajo iz vsakega plemena nekaj slepo pokornih pristašev in s tem so započeli vladati — manjšine nad večino. Kaj je posledica?

Ugled na zunaj pada, ker kultura svet spoznava in presoja vlade po tem, kako se širi sloves o njih delo-

vanju med širnimi narodnimi sloji. Ne glede na slovensko in hrvatsko narodno večino, ki ne odneha od svoje avtonomije, je najboljša spravevala za današnjo vladno razpoloženje srbskega naroda. Ta se danes dviga in odreja vse nakane vladnih strank ter išče za vetja v okrilju razredne zemljoradniške stranke in Proletične skupine, ki zahteva revizijo ustave. Srbski radikalni in demokratski listi morajo sami priznati, da so vladne stranke omejene samo na mesta, kjer še uradniško podpira zadnje stebre vladne politične špekulacije, ljudstvo pa stopa na nova pota razredne in socialne napredne politike, ki išče marnega sporazuma med plemeni, kar je edina rešitev iz sedanje zagate.

Sami se hvalijo, ker jih drugi ne morejo.

Samostojni in demokratske kriče v zadnjem času po svojem neresničnem nem časopisju na vse grlo, kaj vse do brega so storili za državo in narod. Ker jim ne more nikdo drugi priznati državnih in narodnih zaslug, jih morejo pač sami vsaj na videz in na — mirnem papirju, ki prenese najgrše zlagano samohvalo. Ako pa v resnici pregledamo demokratsko samostojno javno delo, moramo reči, da je kakor strah, ki je votel na sredini, krog in krog pa ga tudi nič ni.

Demokratje in samostojni so tako modri vladarji, da so dvignili valuto tako nizko, kot še ni bila doslej pod nobeno od naših mnogoštevilnih vlad. Vsi naša nizkostoječa valuta se nas oklepa tudi neznošna draginja, ki nam grozi ravno to zimo za revnejše kmetike in delavske sloje glede blagovnega in prehranjevalnega vprašanja z obupom.

Vlada je sama proslavljala svojo kupljeno centralistično ustavo, ministri so prirejali izleta po kraljevini, poslanci so vlekli več kot štiri mesece dnevnice na počitnicah, v Beogradu je vladalo samo nekaj ministrov, ni čuda, da se je vlada s takim početjem zamerila pri sosednih državah in tudi doma. Pašič in vsi njegovi ministri se dobro zavedajo, da so pri kraju s svojim ugledom na zunaj in na znotraj, a zavlačujejo nezakonitim potom svoj odhod, ker so menja, da bi napravili s svojim odstopom državi in narodu preveliko in sami sebi pa še prerano uslugo.

Vladinovi nam očitajo profidržavnost, ker jim očitamo napake, državnost in narodne grehe, a so sami najbolj protidržavni, ker se držijo vkljub spoznanju nezmožnosti v vladanju mi-

nistrskih stolčkov, na katerih se baje sedi tako mehko in ugodno, posebno ako se je človek že enkrat navadil živati, se voziti in nastopati kot minister. Vsi demokratski vsestranski ugodnosti je pa sedanja vlada najbolj in predvsem poskrobel zase in zvišala ministrom 12krat predvojno mesečno plačo, drugim uradnikom pa le 2-krat.

Vlada pa, ki preveč skrbi in gleda nase, a ne na državno ter narodno korist, pač ne mara nikdo drugi, kot oni, kateremu odpade tuintam kakor bolj debela drobtinica od najvišje zelene mize.

Kakor lahko prerokujemo sedaj, nam bodo odvzele preobilne žegne sedanje vlade edino le nove volitve, pri katerih bo narod pametnejši kot je bil pri volitvah v konstituanto, ko so mu obetali današnji vladarji zlato gradivo, a mu nudijo od dne do dne vedno več bridkosti in spoznanja, da so ga ravno oni najbolj ogoljufali, ki so mu največ obetali.

Iz poglavja o državnem gospodarstvu.

Državni proračun za leto 1921 — verna slika zaturanega gospodarstva vladnih strank

V državah, kjer skrbijo vlade po svetovni vojni za napredek in blaginjo svojih narodov, so najvišje one proračunske postavke, ki so namenjene ljudski izobrazbi, vzdrževanju občinskih zavodov, kakor bolnišnic, hišalnic, prisilnih delavnic itd., nadele vzdrževanja cest in drugih prometnih sredstev ter regulacijam rek ter potokov. V takih državah pospešujejo kmetijstvo, obrt in industrijo. Pri nas je pa to drugače. Naša liberalno-samostojna vlada se je v proračunu najprej spomnila — policije, vojaštva, žandarjev.

Leta 1921 bodo po naročilu sedanje vlade sezidali 39 novih vojašnic. Za gradbo teh vojašnic je predvidenih v državnem proračunu 518 milijonov K. Pomisliti pa je treba, da je vojni minister za leto 1922 zahteval 324 milijonov K več nego za leto 1921. Žandarmerije so se vladni mogoci v državnem proračunu spomnili z 750 milijoni K, poleg tega pa zahteva vojni minister za vzdrževanje pograničnih čet (ruskih Wranglovev) 660 milijonov K.

Kakor je iz proračuna razvidno, zahteva vojni minister za vojašnice, žandarmerijo in Wranglove 1 milijardo (1000 milijonov K) krog več kot lani.

Vladne stranke so s tem pokazale, da ne znaajo in nečejo pomagati glasnih zahtev ljudstva, ki ne mara nepotrebnih vojaških izdatkov, pač iz zmerne vzdrževanje najpotrebnejšega voajstva. Militarizem je pošast, ki žre milijone ljudskega denarja in odaja od sebe samo pohabljenost ude in človeške krvi. To so besede našega voditelja dr. Korosea, ki jih je govoril na shodu SLS v Mariboru. Ako bi vladnim strankam, torej liberalcem in samostojcem, bilo blagostanje našega ljudstva na srečo, ne bi smelo pristajati na take ogromne postavke v državnem proračunu.

Za regulacijo rek in potokov v Sloveniji je vlada določila za leto 1922 le samo 5 milijonov K. To je najlepši dokaz za trditve, da sedanja vladinovi varujejo tam, kjer bi ljudstvo imelo nekaj koristi. Če pomislimo, da je v državnem proračunu določenih za vse vodne regulacije v državi samo 128 milijonov K, za zgradbo kasarn pa 616 milijonov K, potem se človeka res poloti velika jeza.

Tudi prosvetni minister je letos prišel z velikimi zahtevami, saj znaša postavka za prosvetno ministrstvo 1300 milijonov K več nego lani. V teh milijonih so vsote tudi tiste svote, ki jih je vlada namenila liberalnemu Sokolu. V Srbiji odpade na Sokola 620 tisoč K, na Hrvatskem 1.430.000 K, skupaj 2.750.000 K. Za dijaške stipendije cele kraljevine se bo letos izdalo 73.380.000 K.

Postavke za versko ministrstvo so tako značilne in zanimive. Liberalci in samostojci pravijo vedno, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci enakopravni. Ta „enakopravnost“ med pravoslavni in katoliškimi Slovenci in Hrvati se najbolj razvidi iz dejstva, da je vlada namenila vzdrževanju pravoslavni verskih šol 20 milijonov K, katoliškim pa samo 2 in pol milijona K. Za pravoslavno versko upravo so določili 161 in pol milijonov K, za katoliško pa s šolami vred samo 13 in pol milijonov. Ker število katoličanov v naši državi ne zaostaja veliko za številom pravoslavni vernikov, bi se moralo po načelu „enakopravnosti“ porazdeliti te postavke enakomerno številu vernikov, ne pa pristransko!

Državni proračun za leto 1922 je v celoti najlepši dokaz, da nimamo vlade, ki bi z denarjem davkoplačevalcev varčevala. Državni izdatki v tem proračunu se ne krijejo z dohodki. Posledica tega je, da bo vlada iskala pri davkoplačevalcih novih dohodkov. Iz Beograda so nedavno poročali, da bo vlada iztirjala še za 1 in pol milijarde K novih davkov, ki

Zaklad na otoku.

iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalej.)

Koj sem začel lezti iz goščave tiho in naglo, kolikor se je dalo, ven v odprti gozd. Čul sem, kako so se zvali Silver in njegovi tovariši, in ti glasovi so se posušili moje naglice.

Komaj sem bil iz grmičja, sem že začel teči in tekel sem, kakor se nikdar v življenju, ne meneč se za smer, le naprej in naprej, samo da sem prišel iz bližine strašnih morilcev, in strah je rasel v moji duši in rasel, — do blaznosti!

In zares — ali je še bil kdo na svetu bolj zapuščen kot jaz? Ko me kapitan dal ustreliti iz topa, kako si naj upam doli k čolnom med te strahne ljudi, ki se jim še roke kadijo od sveže prelite krvi? Ali me ne bo zagrabil prvi, ki me bo videl, in mi zavljal vrat kakor piščetu? In če me ne bo na ladjo, ali jim ne bo ravno to dokaz, da sem vse videl in da vem vse?

Vsega je bilo konec! — Z Bogom, Hispaniola! Z Bogom, dobri graščak in zdravnik in kapitan! — Pogledal bom od gladi, ali pa me bodo u-

bili uporniki —

Tako sem premišljeval in tekel —

kar so me noge nesle.

Prišel sem na čisto drugi kraj otoka. Pred menoj se je dvigal nizki, dvokoničast grič, v redko zaraščenem gozdu sem bil, hrastovju podobno drevo je rastle tudi tukaj, pa višje je bilo in bolj vsasebi so stala drevesa. Vmes so se dvigali poredki borovi, 50—70 čevljev visoki. Zrak je bil čist in svež in ne več zatohel, kot spodaj v močvirni nižini.

Pa hipoma sem se ustavil kakor ukopan in v novem strahu mi je plazilo srce.

XV.

Nekje se je odluščil kamen in je ropotaje prikljajal po strmim skamenem griču navzdol med dreve.

Nehote so se mi obrnile oči v zrak.

Nekaj je z veliko naglico in gibčnostjo skočilo za deblo debelega borovca. Kaj je bilo, ali medved, ali opica, ali človek, tega nisem mogel se presoditi. Crnikasto je bilo in kosmato, toliko sem videl, več pa ne.

Strah mi je šinil v vse ude in nepremično sem obstal na mestu.

Torej sem bil od dveh strani og-

rozen —! Za menoj morilci in uporniki, pred menoj ta-le prežeca pošast!

Koj sem začel pretehtavati obe nevarnosti. Manjša se mi je zdela ona nevarnost, ki sem jo že poznal. Silver in njegovi tovariši niso bili tako grozni, kakor neznani gozdni strah, zasakal sem se na peti in se začel umikati v smeri proti čolnom, gledajoč pri tem oprežno in ostro preko rame nazaj v grič.

Pa neznana postava se je zopet pokazala, naredila v gozdu velik krog in bila kmalu pred menoj —

Nov strah! — Utrujen sem bil — noge me niso več nesle, ne bom mogel uti —! Toda če bi bil tudi ponotnoma spočit, zastoj bi bil napenjal vse moči in se kosal v naglici z nasprotnikom. Od debela do debela je niti la čudna postava, na dveh zadnjih nogah je tekla kakor človek, pa dvakrat tako daleč je stopila —. Nikoli nisem še videl človeka tako naglo teči. Človek pa je bil, o tem kmalu nisem mogel več dvomiti.

Spomnil sem se na zgodbo o ludožrelih —. Ze sem hotel poklicati Silverja na pomoč —

Pa neznana postava se je kakor človek, četudi divji, pomiril se

sem. Lekotike in moj strah pred Silverjem je nanovo oživel. Obstal sem, in pogledal krog sebe, kako bi našel nevarnost.

Pri tem mi je šinila v glavo misel na no, nabasani samokres. Nisem bil brez trambe, strah se mi je polegal, pogumno sem se obrnil proti neznani prebivalcu zapuščenega otoka in sem korakal proti njemu.

Skril je bil za drevesom, a menda me je ostro opazoval. Ko sem se mu bližal, je stopil izza drevesa in me edil korak proti meni. Pa obotavljaje se je, stopil nazaj, šel spel naprej in končno je na moje veliko začudenje — padel na kolena in proseče dvignil roke proti meni —

Tudi jaz sem obstal.

„Kdo si?“ sem vprašal.

„Ben Gunn“, je odgovoril. Njegov glas je bil hrupav in hreščoč, kakor škripanje zarjavele ključavnice.

„Uboji Ben Gunn sem in tri čela leta že nisem videl nobene krščanske duše več!“

Videl sem, da je bil belokožec kakor jaz. Njegov obraz je bil prijeten in prikljiv.

Koža mu je bila črnojavno ožgana od solca, celo njegove ustnice so